

Virtuele speurneuzen

Efficiënt zoeken op het internet

*Mark Fontaine
03/2004*

Inleiding – Wat is internet?

Internet is een wereldomvattend netwerk van met elkaar verbonden computers: een netwerk van netwerken dus. Via Internet kun je contact maken met andere individuele Internetgebruikers, instellingen of commerciële bedrijven.

Internet biedt vele mogelijkheden op het gebied van communicatie en informatie. Iedereen die toegang heeft tot het Internet kan van de volgende diensten gebruik maken:

- **Electronic mail:** (e-mail): om post (mail) te verzenden en te ontvangen. Een bijzondere vorm is de discussie- of mailinglijst. Er zijn tienduizenden discussielijsten over uiteenlopende onderwerpen. Je kunt deelnemen door je in te schrijven op een lijst.
- **SMS:** (=Short Message Service) om tekstberichten van GSM naar GSM, of van PC naar GSM te versturen.
- **Chatboxen:** om live via beeldscherm en toetsenbord gesprekken te voeren.
- **Nieuwsgroepen en forums:** om met andere gebruikers te discussiëren of informatie uit te wisselen over een bepaald onderwerp.
- **Telnet of remote login:** om op afstand op een andere computer in te loggen. Op die manier kun je bijvoorbeeld zoeken in catalogi van bibliotheken.
- **FTP:** is het kort voor "File Transfer Protocol" om files (=gegevensbestanden) van een computer op afstand te ontvangen en de files op je eigen computer te bekijken, te bewerken en te bewaren.
- **Video-conferencing:** om te vergaderen of te praten met meerdere personen die via Internet met elkaar in verbinding staan, gebruikmakend van beeld en geluid.
- **World Wide Web:** om documenten en informatie via zoek(ro)bots op Internet te zoeken en te bekijken.

Om toegang te krijgen tot Internet moet je eerst contact leggen met een *provider*. Bekende providers zijn Telenet, Planet Internet, World Online, Tiscali, vt4 en skynet.

1. Robots en gidsen

Je moet weten dat je achter de schermen met een zogenaamde zoekrobot wordt verbonden, en in het geval van de zoekfunctie van Internet Explorer is dat MSN Web Search. Dat is niets meer of minder dan een website waaraan een gegevensbank is gekoppeld. Wie niet vies is van enige vereenvoudiging, mag zich zo'n databank voorstellen in twee kolommen: links een ellenlange lijst met typische zoektermen, rechts telkens de *url's* van webpagina's waarop die zoektermen voorkomen. Een klein voorbeeldje ter verduidelijking:

<i>Frederic:</i>	<i>url1</i>	<i>url5</i>	<i>url6</i>	<i>url10</i>
<i>Chopin:</i>	<i>url3</i>	<i>url5</i>	<i>url10</i>	<i>url14</i>

Stel dat je als zoekterm de woordcombinatie 'Frederic Chopin' intikt, dan zou deze databank je twee hits opleveren : url5 en url10. Je kan je nu best voorstellen dat zo'n gegevensbank reusachtig groot is en de vraag rijst dan ook : wie houdt die netjes up- to -date ? Dat is zo 'n titanenarbeid dat hiervoor de hulp van speciale software wordt ingeroepen. Kleine programmaatjes, **zoek(ro)bots** genoemd, speuren met een ontstellende snelheid het gehele web af, op zoek naar pagina's, springend van link naar link. Tegelijk stockeren ze in hun databanken zowat alle woorden die ze op die pagina's inlezen, inclusief een link naar het webadres van die pagina's. Krachtige zoekrobots slagen er op die manier in wel miljoenen pagina's per dag te verwerken.

Bekende, internationale voorbeelden van zoek(ro)bots zijn:

Allthe Web	(www.alltheweb.com)
Alta Vista	(www.altavista.com)
Excite	(www.excite.com)
Google	(www.google.com)
Hot Bot	(www.hotbot.com)
Lycos	(www.lycos.com)
MSN	(www.msn.be)
Northern Light	(www.northernlight.com).

Zoekrobots die hun zoekterrein tot België (kunnen) beperken zijn er ook , zoals:

Skynet	(www.skynet.be)
Webwatch	(www.webwatch.be)
Ilse	(www.ilse.be).

Zoekrobots moeten het natuurlijk van hun snelheid en dus van hun indrukwekkende databanken hebben, maar erg slim zijn ze niet bepaald. Tik je bijvoorbeeld 'Venus' in als zoekterm, dan mag je je aan een bonte verzameling van sportsites (Venus Williams) en wetenschappelijke sites (planeet Venus) verwachten ...

Je kan dan natuurlijk zelf je gezond verstand gebruiken en de zoekopdracht door bijkomende zoektermen verder afbakenen (genre : Venus Williams tennis), maar je kan het ook over een andere boeg gooien...

Er bestaan ook namelijk databanken die niet door bots, maar effectief door mensen zijn samengesteld en die je eveneens via een website kan bevragen. Die noemen we wel eens **webdirectories** of **webgidsen**, en bekende voorbeelden zijn alvast:

Open Directory	(http://dmoz.org)
Yahoo!	(www.yahoo.com)

Voor Belgische sites kan je onder meer terecht bij

(www.in.be/nl/webs)
(www.hotbel.be)
(http://yellow.advalvas.be/weblast.html).

Intussen bestaan er trouwens al hybride vormen: zoekrobotsdus die zelf ook dankbaar putten uit de databanken van zo 'n webgids.

Typisch voorbeeld is (<http://directory.google.com>) dat zijn mosterd haalt uit het Open Directory project.

Maar welk voordeel kunnen webgidsen nu hebben ten opzichte van zoekrobots?

Je kan er op eenvoudige wijze via verschillende categoriën surfen naar de onderwerpen van je interesse. Dit is de ideale manier om vrij te surfen en nieuwe sites te ontdekken via een logisch geordende database. Via deze manier van zoeken levert de database je steeds verwantte onderwerpen op maar is het erg moeilijk om gericht te zoeken naar een specifiek onderwerp.

Portaalsites bundelen informatie over eenzelfde onderwerp en linken meestal terug naar een andere portaalsite. Op deze andere site vindt je relevante informatie over onderwerpen die zich dicht bij het gekozen vorige onderwerp situeren.

bvb. op de startpagina voor muziek tref je links aan naar portaalsites over kunst, instrumenten enz...

Het belangrijkste voorbeeld voor België is:

Start.be (<http://www.start.be>)

2. Google : de populairste zoekrobot

Ook al kunnen uitgebalanceerde webgidsen als Yahoo! Je dus onmiskenbare voordelen bieden , ze kunnen niet echt tippen aan de populariteit van zoekrobots – Google op kop! Het principe van zo'n zoekrobot is overigens eenvoudig genoeg : **je tikt één of meer zoekwoorden in de balk en je drukt op je ENTERTOETS**. Even later krijg je dan de hitlijst te zien waar je de gewenste links maar hoeft aan te klikken. Google zelf blinkt overigens uit door eenvoud en een handvol basistips zetten je al een heel eind op weg:

- Tik je meer dan één woord in, dan zal Google enkel die pagina's tonen die àl je ingetikte woorden bevatten. Wil je dat Google ook met pagina's aandraaft waarop slechts één van je ingetikte woorden voorkomt moet je het woordje **OR** (in hoofdletters!) tussen die woorden inlassen, (zoals in: shuttle discovery OR columbia).
- Google maakt gèèn onderscheid tussen hoofdletters en kleine letters (zoekterm Brussel levert dezelfde hits op als brussel of BRUSSEL).
- Wil je verschillende **opeenvolgende woorden** als èèn begrip laten beschouwen, plaats ze dan **tussen aanhalingstekens** (zoals in : "clickx magazine"). Google toont dan enkel die pagina's waarin die woorden onmiddellijk na elkaar voorkomen.
- Google negeert typische stopwoorden, losse letters en cijfers. Wil je dat Google daar toch rekening mee houdt, zet er dan een **plusteken** voor, zonder spatie ertussen (zoals in : "Karel +1").
- Wil je absoluut vermijden dat bepaalde woorden in de gevonden webpagina's voorkomen , zet er dan een **minteken** voor, net voor het te vermijden woord en zonder spatie erna (zoals in :venus -planet).
- Google kan niet overweg met deels ingetikte woorden, ook niet als je jokertekens gebruikt (mag of mag* zal je dus geen pagina's met magazine of magazines opleveren).

3. Geavanceerd zoeken in Google

Wie denkt dat daarmee alles gezegd is over Google, zit op het verkeerde spoor! Druk maar even de link **geavanceerd zoeken** in op de hoofdpagina van Google. Het aantal opties waarmee je hier je zoekopdrachten kan verfijnen, is indrukwekkend. Een selectief overzicht...

In het blauwe kadertje maak je duidelijk hoe Google precies met je ingetikte zoektermen moet omspringen. Liever dan je het hoofd te breken over aanhalingstekens, OR's, plusjes of minnetjes vul je hier je zoektermen gewoon in de juiste balk in. Tik je bijvoorbeeld 'Frederic Chopin' in bij **met de exacte woordcombinatie** dan wordt dat als één begrip beschouwd, maar tik je deze woorden in **met één van deze woorden**, dan laat Google je niet enkel de pagina's zien die 'Frederic Chopin' bevatten, maar ook die met enkel 'Frederic' of 'Chopin'. Je kan je speurtocht hier echter ook nog op totaal andere manieren beperken. Heel leuk is bijvoorbeeld dat je het gewenste bestandsformaat kan aanstippen (waaronder .doc, .pdf, .ppt en .xls). In dat geval krijg je niet langer gewone webpagina's te zien, maar beperkt Google zich tot het bestandsformaat dat je hebt aangestipt. Zo kan je bijvoorbeeld heel snel op zoek gaan naar kant- en- klare PowerPoint-presentaties(.ppt). Verder kan je nog aangeven dat je enkel in min of meer recente webpagina's bent geïnteresseerd. Hoever je precies in de tijd wil teruggaan, geef je dan bij de rubriek **datum** te kennen. Je bent hier jammer genoeg wel beperkt tot 3 maanden, 6 maanden of één jaar. Bij **taal** kan je ook nog instellen dat je enkel interesse hebt in pagina's geschreven in een welbepaalde taal (zoals Nederlands). Stel even dat het Nederlands van onze noorderburen je niet bepaald kan charmeren: hoe filter je die pagina's er dan uit? Ook dat kan ... bij **Domein** hoef je dan maar aan te duiden: **Geen** resultaten weergeven van de site of het domein **.nl** (.nl is namelijk de landcode van sites uit Nederland). Wil je een paar talen tegelijk selecteren, dan moet je wel elders zijn. Daarvoor moet je op de hoofdpagina van Google de link **voorkeuren** aanklikken. Bij **zoektaal** stip je vervolgens de optie **enkel zoeken in de geselecteerde talen aan**, en zet je een vinkje voor alle talen die je interesseren. Druk vervolgens op de knop **voorkeuren opslaan**: Google onthoudt je voorkeuren dan, en zal daar ook bij je volgende zoektochten automatisch rekening mee houden- op voorwaarde natuurlijk dat je dezelfde computer gebruikt.

4. Meer dan webpagina's

Zoekrobots verslinden dus massa's webpagina's, maar soms willen we best wat kieskeuriger zijn. Wat als je bijvoorbeeld enkel in leuke plaatjes geïnteresseerd bent? Ook dan kan je prima terecht bij Google : op de hoofdpagina moet je dan wel eerst het tabblad **afbeeldingen** aanklikken. Voor de rest gebeurt het zoeken op dezelfde manier als anders, inclusief de pagina met geavanceerde zoekopties! Ook de Microsoft Design Gallery bevat een imposante verzameling illustraties, tot zelfs webanimaties en geluiden toe (<http://dgl.microsoft.com>). Deze mediagaleries kan je overigens ook rechtstreeks bereiken vanuit een Office-programma als MS Word(**invoegen, figuur, illustratie**). Tip: kies op de site via **options** voor de taalversie **Engels**: je krijgt dan veel meer illustraties te zien, op voorwaarde welliswaar dat je dan Engelse zoektermen intikt. Ben je van het nieuws-gierige type en ben je dagelijks naarstig op zoek naar interessante nieuwsflashes, dan kan je vooral terecht op (<http://news.google.com>) en op Allthe Web (tabblad **news**). Ook het vernieuwde Alta Vista heeft recent een nieuwsrubriek (tabblad **news**) toegevoegd. Bij deze laatste kan je trouwens ook aankloppen voor een niet onaardige verzameling mp3/Audio- en Video-links.

5. Altijd bij de hand

Wedden dat je in minder dan geen tijd uitgroeit tot een fervente speurneus? In dat geval wordt het natuurlijk al snel omslachtig telkens een ommetje naar een van je favoriete zoeksites te moeten maken. Gelukkig laten heel wat zoeksites je toe gratis een handige zoekbalk te installeren, zodat je rechtstreeks vanuit je browser een zoekopdracht kan

intikken. Populaire exemplaren zijn alvast die van Google (<http://toolbar.google.com>), AskJeeves (<http://sp.ask.com/docs/toolbar>) en Yahoo! (<http://companion.yahoo.com>). Nadeel is wel dat zo 'n zoekbalk je beperkt tot die bepaalde zoeksite. Dat is echter niet het geval met nieuwkomer UltraBar (www.ultrabar.com). Die heeft namelijk een lijstje met zo'n twintig zoekmachines aan boord en je kan zelf aanstippen welke je erbij wil. Het is zelfs mogelijk een eigen zoekmachine die niet in het lijstje is voorzien, toe te voegen. Enigszins vergelijkbaar hiermee is de krachtige Dave's Quick Search Deskbar (<http://notesbydave.com/toolbar/doc.htm>), die zich in de taakbalk van Windows nestelt. Hou er wel rekening mee dat deze balken een beetje plaats wegnemen van het venster waar je de websites in gaat bekijken...

6. Metasearchers

Metazoekmachines of metasearchers/crawlers bieden de mogelijkheid om een zoekactie uit te voeren met behulp van meerdere zoekmachines tegelijk. Metazoekmachines fungeren dus als intermediair; ze spelen een zoekvraag door aan andere zoekmachines en ordenen nadien de resultaten. In sommige gevallen kan een voorkeur worden uitgesproken voor bepaalde zoekmachines, of beter gezegd, voor hun databases. In de regel maakt de metazoekmachine gebruik van alle hem ter beschikking staande zoekrobots en vuurt de zoekterm simultaan af. De resultaten kunnen op verschillende wijze gepresenteerd worden; of in een lange lijst gesorteerd op relevantie of per zoekrobot en daarbinnen weer op relevantie.

- *Metacrawler* <http://www.metacrawler.com>
Een voorbeeld van een metazoekmachine die gelijktijdig zoekt in o.a. Google, Yahoo, AltaVista, Ask Jeeves, About, LookSmart, Overture en FindWhat.
- *Excite* <http://search.excite.com/info.excite/>
Een middelgrote metazoekmachine. Deze metazoekmachine kent enige nuttige extra's, zoals de gespecialiseerde foto- en audio-video-zoekopties. Er zijn twee zoekopties: Basic en Advanced Web search. Naast de gebruikelijke Search-knop bevindt zich de Zoom In-knop. Na het ingeven van een zoekterm kan de Zoom in worden geactiveerd. Een nieuw venster wordt vervolgens geopend met daarin suggesties voor gerelateerde termen ter verfijning van de zoekopdracht. Een zoekactie naar een beursgenoteerde onderneming levert naast gegevens van de effectenbeurs eveneens een ondernemingsprofiel op. Verder maakt Excite gebruik van door deskundigen samengestelde onderwerpsgidsen of webdirectories.
- *Dogpile* <http://dogpile.com>
Naast een uitstekende Advanced Search en spellingcontrole biedt Dogpile frequente bezoekers de mogelijkheid een persoonlijk zoekprofiel aan te maken.
- *Copernic* <http://www.copernic.com/products/copernic/basic/index.html>
Om gebruik te kunnen maken van Copernic dient men eerst hun metasearcher-software te downloaden. De eenvoudige versie is gratis verkrijgbaar.
- *Ixquick* <http://ixquick.com/>
Vertaalt de zoekvraag naar de syntax van iedere afzonderlijke zoekmachine en kan benaderd worden in gewone spreektaal maar ook door gebruikmaking van complexe Booleaanse operatoren. Elke gevonden site wordt voorzien van een een of meerdere sterren, die aangeven hoeveel zoekmachines de betreffende site in hun 'top tien' hebben. Men

gaat er van uit, dat wanneer meerdere zoekmachines een bepaalde site tot hun top tien rekenen, dit gegeven iets zegt over de kwaliteit van een site. Ixquick biedt daarnaast een drietal gespecialiseerde metasearchers op het gebied van nieuws, MP3's en foto's. Tenslotte, Ixquick is snel!

- *Metor* <http://www.metor.com/>
Geeft toegang tot databases die voor de meeste zoekmachines onbereikbaar zijn en categoriseert, ter verfijning, de aanwezige bronnen reeds op voorhand. Via General Search kan een zoekopdracht gegeven worden aan onderwerpsguiden als Yahoo! of de Open Directory, aan een annoterende en beoordelende site als Britannica of aan de belangrijkste zoekmachines. Met behulp van de opties Check, Analyze en Browse, onderaan de presentatie van de zoekresultaten, biedt Metor meer precisie en efficiency door de gepresenteerde resultaten te analyseren en samen te vatten.
- *Vivisimo* <http://vivisimo.com/>
Verdeelt de zoekresultaten in verschillende handige categorieën. Ook bij een gecompliceerde zoekactie blijft de indeling in categorieën to the point. Effectief en overzichtelijk.
- *SurfWax* <http://www.surfwax.com/>
Deelt zijn interface op in drieën. Het zoekvenster waarin zoektermen kunnen worden ingebracht, een korte presentatie van de gevonden sites aan de linkerkant en een SideSnap, een beschrijving van een aangeklikte site aan de rechterkant. Het groene SideSnap icoontje is lang niet bij alle sites te vinden, maar indien aanwezig, weet het in ieder geval een sneller overzicht te presenteren dan wanneer er een gehele pagina geladen moet worden. Wanneer de zoekresultaten onbevredigend zijn, kan de optie Focus uitkomst bieden. SurfWax suggereert een aantal zoektermen die de zoekvraag breder (optie: broader) dan wel specifieker (optie: narrower) maken.
- *Metaeureka* <http://www.metaeureka.com/>
Kent geen reclame, weerberichten of sportuitslagen en doorzoekt AltaVista, Google, Lycos, Alltheweb en Yahoo. Elk zoekresultaat kent, naast de gebruikelijke naam van de pagina, korte inhoud en de zoekmachines waarmee resultaat is geboekt, de optie Site Info. Bij aanklikken verschijnt een klein venster waarin informatie wordt verstrekt over de server van de site, de datum van de laatste update, naam van de auteur, titel en korte inhoud. Kortom, gegevens die iets kunnen vertellen over de status van een site. Dit alles zonder de site zelf te activeren.
- *Turbo10* <http://turbo10.com/>
Clustert de zoekresultaten en biedt gelegenheid om de vraag verder toe te spitsen door middel van een pull-down menu boven aan de pagina.
- *Ithaki* <http://www.ithaki.net/>
Deze metazoekmachine heeft een internationaal karakter: er kan in twintig talen gezocht worden. Ithaki beschikt over een uitstekende Advanced Search-optie, waarmee gebruikers hun zoekvraag kunnen verfijnen voordat de zoekactie gestart wordt. De *preview*-functie maakt het mogelijk de gepresenteerde sites te bekijken alvorens door te klikken.

- *Kartoo* <http://www.kartoo.com/>
Kartoo is bekend om de manier waarop een zoekvraag gevisualiseerd wordt. Een zoekactie kan worden verfijnd met een paar klikken met de muis. Het leren omgaan met de interface kost enige tijd, maar de resultaten lonen zeker de moeite.

Eveneens de moeite waard zijn de volgende metazoekmachines:

- CNET's Search.com <http://www.search.com>
- Cyber411 <http://www.cyber411.com>
- Mamma, The Mother of All Search Engines <http://www.mamma.com>
- The BigHub <http://www.thebighub.com>
- C4.com <http://www.c4.com>
- Yureka <http://www.yureka.com/>
- Fagan Finder <http://www.faganfinder.com/>
- Trydot <http://www.trydot.com/>
- ProFusion <http://www.profusion.com>
- SherlockHound <http://www.sherlockhound.com/>
- qbSearch <http://qbsearch.com/>
- Skworm <http://www.skworm.com/>
- Zapmeta.com <http://www.zapmeta.com/>

7. Mailinglists, discussielijsten en nieuwsgroepen

Bij een **mailinglist** wordt een e-mailbericht naar een grote groep personen tegelijk verzonden. Mailinglist-berichten kunnen door iedereen worden gelezen die e-mail kan ontvangen. Omdat het handmatig versturen naar een grote groep personen te omslachtig is, wordt meestal gebruik gemaakt van een geautomatiseerd verzendsysteem. Een mailinglist wordt gebruikt om bijvoorbeeld een mededeling of aankondiging aan een grote groep mensen te doen.

Nieuwslijsten, ook wel **discussielijsten** genoemd, bieden de mogelijkheid om met meer mensen tegelijkertijd over een onderwerp te discussiëren. Deze uitwisseling van berichten verloopt via het normale e-mailsysteem. Wil men deelnemen aan een nieuwslijst, dan moet men zich aanmelden bij de computer die de lijst beheert, de zogenaamde *listserver*.

Op het Internet vinden ook discussies plaats in **nieuwsgroepen** (*conferences*). Internet kent meer dan 20.000 verschillende nieuwsgroepen. Deze nieuwsgroepen vind je onder namen als UseNet, News, Netnews. In een nieuwsgroep wordt gediscussieerd over tal van onderwerpen uiteenlopend van politiek en economie tot voetbal en muziek. De soort nieuwsgroep komt naar voren in het laatste gedeelte van de URL:

- *alt* (alternate): nieuwsgroepen waarbij door de gebruikers een nieuwe discussie over een bepaald onderwerp kan worden toegevoegd.
- *bit* (bitnet): de rubrieken met listservers.
- *comp* (computing): discussies over computers, automatisering e.d.
- *misc* (miscellaneous): diverse onderwerpen
- *news*: nieuws over Internetnieuwsgroepen
- *nl*: Nederlandse nieuwsgroepen
- *rec* (recreational): vrijetijdsbesteding
- *sci* (scientific): wetenschappelijke onderwerpen
- *soc* (social): onderwerpen over culturen geschiedenis

Je kan deelnemen aan discussies in nieuwsgroepen via je browser of met het email programma "Outlook Express".

8. Overzicht van Internet relevante termen

ASCII

(American Standard Code for Information Interchange). Dit is de standaard codering voor de letters, cijfers en leestekens die bestaat uit verschillende combinaties van de bits 0 en 1.

bandbreedte

De bandbreedte geeft de hoeveelheid gegevens aan die via de verbinding kan worden getransporteerd. Voor het doorsturen via Internet van video, graphics, geluid en met veel foto's opgesierde webpagina's heb je veel bandbreedte nodig. De bandbreedte wordt uitgedrukt in *bps* (bits per seconde), *Kb/Kbps* (kilobits per seconde), *KB/KBps* (kilobytes per seconde) enz.

banner

Een reclameboodschap in een webpagina. Banners kunnen in hun geheel aanklikbaar zijn (door aan te klikken kom je bij de webpagina van de adverteerder).

bit / byte

Een *bit* is de kleinste informatie-eenheid in een computersysteem. Een bit heeft de waarde 0 of 1. Een *byte* is een set van zeven of acht bits. Een letter of een cijfer bevat precies één byte. In ASCII is bijv. 0110011 het cijfer 3.

blog (=web log)

Een soort dagboek of eenpersoonskrant op het Web, regelmatig geactualiseerd door een blogger. Het is vaak een mengeling van persoonlijke gebeurtenissen en van ontwikkelingen op het Web.

bookmark

Een vastgelegde verwijzing naar de URL van een interessante website. Op deze manier kun je een verzameling favoriete Web-pagina's aanleggen. Zo kun je later een webpagina snel terugvinden. Bij Microsoft Internet Explorer spreken we van *favorites*.

booleaans zoeken

Een manier van zoeken waarbij je de zoekactie kunt uitbreiden of verkleinen met andere zoektermen. Je gebruikt AND om zoektermen te combineren en OR om te zoeken met één van de zoektermen. Gebruik NOT om een zoekterm uit te sluiten. Bijv. Tourism AND Spain NOT Barcelona.

broncode

Bevat de programma-instructies in een programmeertaal zoals ze zijn samengesteld door de programmeur van het computerprogramma of webpagina. Het is niet mogelijk wijzigingen in het programma of de webpagina aan te brengen zonder in het bezit te zijn van de broncode.

browser

Om gebruik te kunnen maken van WWW (Internet) heb je een cliënt-programma nodig, een zogenaamde browser, waarmee verbinding kan worden gelegd met de diverse WWWservers. Een browser is een software-programma waarmee je WWW-documenten kunt bekijken. Ze vertalen de HTML-files in tekst, beeld en geluid en andere WWW-toepassingen. De bekendste browser is Microsoft Internet Explorer.

cache

Een cache slaat tijdelijk de door jou bezochte webpagina's op in jouw computer. Als je gebruik maakt van GO of van VORIGE/BACK om een eerder opgeroepen site nog een keer te bekijken, kijkt de browser eerst of het document in de cache is opgeslagen. Dit werkt sneller dan het steeds van de server oproepen van documenten.

Bij Google is de cache een kopie van een webpagina in de database van Google. Dit is handig bij nieuwsbrieven en regelmatig geactualiseerde websites; met cache kun je een vorige versie terughalen.

case sensitive

Dit betekent: onderscheid maken tussen hoofdletters en kleine letters. De meeste zoekmethoden zijn *not case sensitive*, met andere woorden: er wordt geen onderscheid gemaakt tussen hoofd- en kleine letters. Het is het veiligste om steeds kleine letters te gebruiken.

clickable areas

Aanklikbare gebieden op het scherm: woorden of plaatjes (=clickable image). De verwijzing naar een ander document komt tot stand via een hyperlink.

client-server

Met een programma op je eigen computer (client) kun je informatie gebruiken via een programma op een computer ergens anders op het Internet (server).

compressie

Techniek waarbij computerbestanden worden verkleind zonder dat daarbij gegevens verloren gaan. Compressie wordt toegepast om de ruimte die een bestand op de schijf inneemt te beperken en om het gegevenstransport te versnellen.

cookie

Een bestandje dat automatisch vanaf een website naar jouw harde schijf wordt gestuurd. Dankzij de cookie herkent een website je wanneer je terugkeert op deze website. Zo kan de cookie bijv. jouw gebruikersnaam bevatten en hoef je die niet bij elk volgend bezoek opnieuw in te typen. De beheerder van een website kan je ook met de cookie gedetailleerd volgen: hoe vaak bezoek je de site, welke onderdelen? Deze gegevens kunnen gebruikt worden om de website te verbeteren en gebruiksvriendelijker te maken. Ze kunnen ook voor andere doeleinden gebruikt worden. Dit kan privacy-problemen opleveren.

directory page (=subject directory)

Pagina op het WWW met een inhoudsopgave van (een gedeelte van) het Web. De inhoudsopgave is ingedeeld in onderwerpen. Via diverse keuzemenu's kan worden ingezoomd op een bepaald onderwerp, waarna een lijst van relevante sites verschijnt.

discussielijst (=nieuwslijst)

Biedt de mogelijkheid om met meer mensen tegelijk over een onderwerp via het e-mailsysteem te discussiëren. Vooraf aanmelden bij de computer die de lijst beheert, de zogenaamde listserver.

distributie lijst (=distribution list)

Een type mailing list waarbij de discussie loopt via de list owner die verantwoordelijk is voor het onderhouden van de distributie lijst en voor het doorsturen van de berichten.

dns entry

Afkorting van Domain Name Server, het eerste gedeelte van een URL of Web adres. (*Failed DNS lookup* - een regelmatig voorkomende foutmelding - betekent dat een verbinding niet gemaakt kan worden. Reload of later nog een keer proberen).

domain

Aanduiding van de herkomst van een web-pagina. In de USA zijn gebruikelijke domains: .edu (education), .gov (government agency), .net (network related), .com (commercial), .org (non-profit and research organizations). Buiten de USA worden domains aangeduid met de naam van het land: .ca (Canada), .nl (Nederland), .be (België), .uk (United Kingdom), .jp (Japan), etc. Deze manier van toepassen wordt niet altijd consequent toegepast.

e-mail

Elektronische post; verzending loopt via een programma op je machine zoals Pegasus mail (Pmail).

e-zine

Tijdschrift dat op Internet wordt gepubliceerd. Synoniemen: webzine, digizine, e-journal.

favorites

Het vastleggen bij Microsoft Internet Explorer van een URL van een interessante website. Op deze manier kan een verzameling favoriete Web-pagina's worden aangelegd. Later kan de site dan snel teruggevonden worden. Bij Microsoft Internet Explorer spreken we van favorites.

firewall

Beveiliging om te voorkomen dat onbevoegden zich toegang verschaffen tot een lokaal computernetwerk.

frames

Een manier van presenteren van web-documenten waarbij het scherm in verschillende segmenten (frames) wordt ingedeeld, met ieder een eigen scrollbar.

freeware

Gratis software. Mag meestal niet zonder toestemming van de producent voor commerciële doeleinden worden gebruikt. Zie ook: shareware

ftp

File Transfer Protocol. Mogelijkheid om snel hele files van de ene naar de andere computer over te sturen.

gui

Een Grafische User Interface: de manier waarop Windows werkt. Door het aanklikken van symbolen en plaatjes ga je van programma naar programma en van instelling naar instelling. Systemen die niet met een GUI werken, moeten worden bediend door het intypen van commando's.

homepage

De eerste pagina van een website, de startpagina. De homepage is voor bedrijven een soort visitekaartje op Internet. Particuliere internetters beschrijven dikwijls op de homepage hun hobby's en interesses. Vanuit de homepage geven ze dan interessante verwijzingen naar andere Webpagina's.

hot spot

Een (onderdeel van een) grafische afbeelding die aanklikbaar is.

html

HyperText Markup Language: de taal HTML die gebruikt wordt om documenten voor WWW te maken. Browsers zijn in staat HTML te vertalen in documenten met tekst, beeld en geluid. De HTML-tekst van een pagina wordt genoemd: bron, broncode, source of pagesource.

http

HyperText Transfer Protocol, de standaard taal waarmee computers op het Web met elkaar kunnen communiceren. Webadressen beginnen meestal met HTTP:// Veel webbrowsers vullen HTTP:// automatisch in.

hyperlink

Verwijzing van het ene web-document naar het andere. De hyperlink kan verwijzen naar een document op dezelfde computer, maar ook op een andere plaats op het Internet.

hypermedia

Samengaan van multimedia en hypertext, waarbij ook niet-tekstuele objecten, zoals afbeeldingen en video, fungeren als hyperlink.

hypertext

Methode voor de ontsluiting van informatie waarbij gebruik wordt gemaakt van hyperlinks. Met hyperlinks kunnen tekst, afbeeldingen, muziek, programma's etc. met elkaar verbonden worden.

image map

Plaatje/grafische afbeelding dat fungeert als hyperlink naar andere plaatsen op het Web. Synoniemen: clickable image map, hot spot.

internet

Internationaal computernetwerk opgebouwd uit vele netwerken, ook wel genoemd *network of networks*. Binnen Internet wordt gebruik gemaakt van het TCP/IP protocol. E-mail, ftp, Web en Usenet zijn manieren waarop het Internet gebruikt

kan worden.

intranet

Computernetwerk voor intern gebruik binnen een bedrijf, organisatie of instelling.

invisible web

Informatie die met de zoekmachines en onderwerpsgidsen nauwelijks gevonden kan worden. Het gaat om vele duizenden databases waarin met name wetenschappelijke informatie is opgeslagen.

ip adres/ip nummer

Internet Protocol adres of - nummer: een uniek nummer. Elke computer die zich op het Internet begeeft heeft een uniek IP adres. De meeste machines hebben daarnaast ook nog een Domein Naam.

java

Internet-programmeertaal voor het toevoegen van functies en multimedia onderdelen en effecten (applets) aan de Web-pagina.

kabelmodem

modem dat wordt aangesloten op het kabelnetwerk waardoor een hogere snelheid van datacommunicatie mogelijk is in vergelijking met een modem met telefoonaansluiting.

listserver

Een computerprogramma waarop een mailinglist draait. Om je op te geven voor de mailinglist, uit te laten schrijven of adreswijzigingen door te geven, stuur je een e-mail naar de listserver.

mailinglist

Lijst met e-mail-adressen. Bij een mailinglist wordt jouw bericht automatisch via e-mail naar een grote groep personen tegelijk verzonden. Er zijn veel mailing lists waar over verschillende onderwerpen gediscussieerd kan worden.

metapagina

Door instellingen, met name universiteiten en bibliotheken, samengestelde lijsten met interessante links op een bepaald vakgebied. Ook verzamelpagina's genoemd.

meta search engines

Ook metacrawlers genoemd. Een search engine of zoekmachine die automatisch met de opgegeven zoekterm (=keyword, trefwoord) zoekt in verschillende zoekmachines zoals Infoseek/GO, AltaVista, Yahoo!, Hotbot, of Excite.

mp3 zoekrobots

Zoekrobots voor het opsporen van gecomprimeerde muziekfiles.

multimedia

Gecombineerd gebruik van tekst, beeld en geluid.

netiquette

Goede manieren voor Internet-gebruikers, met name in nieuwsgroepen en e-mail. Een voorbeeld van overtreding van de netiquette is *spam* (ongewenste e-mail).

netwerk-navigator

Een programma waarmee op een gebruiksvriendelijke manier naar informatie kan worden gezocht op het netwerk.

newsgroup

Ook wel: nieuwsgroep of bulletin board. Openbare discussiegroep in Usenet. Je laat een boodschap achter en verwacht antwoorden of reacties. De nieuwsgroepen zijn verdeeld in hoofdonderwerpen, te herkennen aan het eerste deel van de naam van de nieuwsgroep, zoals biz, rec, soc en alt.

onderwerpsgids

Onderwerpsgidsen, subject directories, subject catalogues, of onderwerpsregisters zijn door mensen ingedeelde overzichten van internetbronnen gesorteerd op onderwerp of categorieën. Zij bevatten slechts een gedeelte van de bronnen van het hele internet. Dit gedeelte is echter wel een *kwaliteitsgedeelte* van door specialisten uitgezochte sites.

pdf

portable document format is een internationale standaard voor de verspreiding van elektronische documenten. Bij PDF blijven de tekstopmaak, foto's en kleuren bewaard.

plug-in

Kleine programma's die de mogelijkheden van de browser uitbreiden voor het bekijken en beluisteren van multimedia.

portals

De portals of toegangspoorten waren aanvankelijk voornamelijk ontworpen als zoekmachines om Internetgebruikers wegwijs te maken in de doolhof van het Net. De afgelopen jaren hebben ze zich ontwikkeld tot *ontvangstruimtes* waar zij niet alleen de duizenden gebruikers een toegang bieden tot het Internet, maar tevens voorzien van gratis e-mail, gepersonaliseerde informatie, kennislaten maken met online winkelen en andere services.

protocol

Een set standaardafspraken met betrekking tot de technische communicatie tussen computers.

provider

Een organisatie die toegang tot Internet aanbiedt. Ook wel ISP (=Internet Service Provider) genoemd.

proxy server

Server die fungeert als buffer tussen een aantal gebruikers en Internet. De proxy server verzamelt verzoeken van gebruikers, stuurt ze door naar Internet en bedient tenslotte de gebruikers. De proxy server beschikt over een buffer, de cache, waarin vaak geraadpleegde pagina's worden opgeslagen. Het voordeel is dat gelijke verzoeken worden gebundeld, hetgeen de performance verbetert.

public domain

Verzamelnaam van alle software die vrij mag worden gebruikt en verspreid zonder een vergoeding aan de maker. Ook: freeware, shareware.

query

Zoekopdracht. Een query op een database levert een selectie van gevonden records op die voldoen aan de opgegeven zoekcriteria.

scroll bar

Schuifbalkaan de zijkant en onderkant van windowsschermen om het beeld te verplaatsen door gebruik van de muis via aanklikken van de scroll bar slider (knopje) en slepen (dregen).

search engine

Ook zoekmachine genoemd. Zoekprogramma of -site om informatie op Internet te zoeken. Er kan op trefwoord of op een combinatie van trefwoorden worden gezocht. Het zoekprogramma geeft de gevonden ingangen involgorde van relevantie en onderhoudt indexen van trefwoorden en vindplaatsen met behulp van een spider. Bekende zoekprogramma's zijn: Google, AltaVista, Excite en Ilse.

shareware

Software die gedurende een korte periode gratis mag worden gebruikt. Na een bepaalde periode wordt de gebruiker geacht een vergoeding aan de producent te betalen. Zie ook: freeware.

spam

Het gebruiken van e-mail om naar grote aantallen mensen ongewenste berichten te versturen, vaak met commerciële bedoelingen.

spider

Programma dat automatisch het Web afzoekt naar sites, die vervolgens worden opgenomen in search engines. Synoniem: webcrawler.

subject-based gateway

Een categorie onderwerpsgidsen die in het leven zijn geroepen door bibliothecarissen en/of experts met als doel toegang verschaffen tot Internetbronnen van hoge kwaliteit. Ze worden soms omschreven als *virtual libraries*, maar ook als *subject-based gateway services*.

subject directory

Onderwerpsgidsen, subject directories, subject catalogues, of onderwerpsregisters zijn door mensen ingedeelde overzichten van internetbronnen gesorteerd op onderwerp of categorieën. Zij bevatten slechts een gedeelte van de bronnen van het hele internet. Dit gedeelte is echter wel een *kwaliteitsgedeelte* van door specialisten uitgezochte sites.

surfnets

Landelijk netwerk voor onderzoek en hoger onderwijs, aangesloten op Internet.

tcp/ip

Transmission Control Protocol / Internet Protocol. Om berichten en gegevens tussen computers uit te wisselen is een stelsel van voorschriften en regels nodig: een protocol.

url

Uniform Resource Locator; het gebruik van URL's is een standaardmanier om de plaats van de diverse informatiebronnen aan te geven; de URL geeft onder meer aan welk protocol er wordt gebruikt (WWW, Gopher, FTP, enz.), het adres van de computer waar de informatie is opgeslagen en de naam van het document (pagina), eventueel met een directory-aanduiding. De URL is het unieke adres van een Internet-document.

Usenet

Wereldwijd netwerk van nieuwsgroepen (newsgroups). Oproepbaar via de meeste browsers. Deze nieuwsgroepen, die gerangschikt worden op onderwerp, worden ook discussiegroepen genoemd.

verzamel pagina

Door instellingen, met name universiteiten en bibliotheken, samengestelde lijsten met interessante links op een bepaald vakgebied. Ook metapagina's genoemd.

virus

Een kwaadaardig computerprogramma dat ongewild wijzigingen aanbrengt in een computer. De ongewilde wijzigingen verschillen per virus: het kan variëren van het aanbrengen van schade tot het achterlaten van een onschuldige boodschap.

vortal

portals die zich toeleggen op één speciaal onderwerp, één aandachtsgebied. Deze zogenaamde vortals of vertical portals bieden toegang tot informatie die is toegespitst op één specifiek item, anders gezegd: informatie afgestemd op verticale marktsectoren.

wap

Wireless Application Protocol (WAP) is wereldwijde standaard waardoor gebruikers van mobile telefoon en draadloze terminals gebruik kunnen maken van het Internet.

web site

Het geheel aan informatie dat een persoon of een organisatie op een bepaalde plaats binnen het Web zet.

www

World Wide Web, W3 of het Web genaamd is een netwerknavigators; World Wide Web onderscheidt zich van andere navigatoren (als Gopher) doordat ook afbeeldingen, geluid en bewegende beelden toegankelijk gemaakt kunnen worden. Het World-Wide Web is opgebouwd volgens het zogenaamde cliënt-server model.

zoekmachine

Ook search engine genoemd. Zoekprogramma of -site om informatie op Internet te zoeken. Er kan op trefwoord of op een combinatie van trefwoorden worden gezocht. Het zoekprogramma geeft de gevonden ingangen in volgorde van relevantie en onderhoudt indexen van trefwoorden en vindplaatsen met behulp van een spider. Bekende zoekprogramma's zijn: AltaVista, Excite, Ilse, Infoseek/GO, Magellan, WebCrawler en Yahoo!